

5. Pikkalan kartano ja Kabanovin tie

Aiempi inventointinumero: 2A ja 2B

Osoite: Pikkalan kartano 27-37

Rakennusvuosi: useita vaiheita 1500-luvulta alkaen, tykkitie vuosien 1944-56 välillä

Arvotus:

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Pikkalan kartano sekä Kabanovin tykkitie

Aiempi inventointi: *Pikkalan kartano on Pikkalanjoen itärannalla, aivan kantatie 53:n 1970-luvulla rakennetun reitin eteläpuolella. Tielinja on huomattavasti muuttanut kartanon ja sen ympäristön suhdetta ja ilmettä, joskin tuo kartanon edustavasti autoilijan nähtäväksi.*

Pikkalan kartano jatkaa joen vastakkaisella rannalla olleen samannimisen kylän perinteitä. Kylä oli läntisen uudenmaan oloissa suuri, käsittäen kymmenkunta tilaa. Kuningas Kustaa Vaasa pohti 1550-luvulla kuninkaankartanon sijoittamista Pikkalaan, mutta lyhytikäiseksi jäänyt laitos tuli Sjunbyhyn. Suitian Flemingit rakensivat 1500-luvulla Pikkalaan säterikartanon, joka tuhoutui vuosisadan lopussa. Amiraali Claes Flemingiä kiinnostivat erityisesti jokisuun satama ja läheiselle Kalvölle perustettu laivanveistämö.

Kartanon talouskeskus muutettiin 1660-luvulla joen itärannalle, osapuilleen nykyisen kartanon sijoille. Vuonna 1815 Pikkala erotettiin Suiastiasta, 1892 se liitettiin Sjunbyhyn, josta se sittemmin on taas erotettu.

Pikkalan rakennuksista on tietoa jo 1600-1700-luvuilta. Kartta 1700-luvun lopusta antaa yleiskuva sen talouskeskuksesta. Suorakaiteista pihamaata rajoittavat kolmelta sivulta puurivit, lännessä humalatarha. Tällä varsinaisella asuinpihalla on kolme rakennusta, talouspihan jäädessä sen itäpuolelle. Rakennusten pohjois- ja kaakkoispuolella ovat sen pellot, erityisesti jokivarressa Pikkalan siltaa kohti. Huomattava osa nykyisestä viljelysalasta oli tuolloin vielä luonnonniittyä. Kartanon rakennettua ympäristöä leimasivat ilmeisesti vielä pitkälle 1800-luvulle sen pohjoispuolella olevat lampuotitilojen rakennukset.

Kartanon nykyisen päärakennuksen rakennutti kenraali Erik Silfverhjelm, joka teetti piirustukset arkkitehti A. F. Granstedtilla (1800-1849). Granstedt oli C. L. Engelin kouluttaman intendenttikonttorin, rakennushallituksen edeltäjän, virkamies. Noin 1850 valmistunut rakennus on komea, korkealle kellariosalle nostettu, ristipäädellä varustettu hirsirakennus. Sen alakertaan sijoitettiin holvattuja taloustiloja ja palvelusväen huoneita. Symmetrinen pääkerros jakautui herran ja rouvan puoliskoihin. Rakennuksen julkisivuissa on empireilmeen ohella jo piirteitä ns. kertaustyyleistä, erityisesti romaanishenkisessä, tornimaisessa ristipäädysssä.

Kartanon talusrakennukset ovat olleet pohjois-eteläsuuntaisena katuna päärakennuksen ja sen puiston itäpuolella. Kantatien uusi linjaus on pyyhkäissyt pois osan tästä ympäristöstä. Jäljellä ovat pakaritupa 1700-luvulta, aumakattoinen 1800-luvun alkupuolen pehtoorin asuinrakennus, komea kiilakivinavetta (1863), aitta (1836), hieno taitekattoinen, jugendtyylinen talli (1913), joitakin pienempiä rakennuksia ja kaunis silta Pikkalanjoen yli. Vuonna 1987 rakennussuojelulailla suojeltuun kokonaisuuteen kuuluvat päärakennus, yhdeksän muuta rakennusta ja silta.

Kartanon ympäristössä on yhä havaittavissa aiempi, päärakennuksen ja sen puiston kanssa aksiaalinen tiesommitelma. Pohjoisesta tulevaa tietä on jouduttu muuttamaan, eteläpuoleisten peltojen yli johtaa sen sijaan viivasuora soratie. Länneistä tulee joen yli poikittainen tielinja.

Kartanolla on ollut lukuisia torppia niin mantereella kuin Siuntion saarilla, vuonna 1800 12, vuonna 1900 jo parikymmentä. Valtaosa entisistä torpista on hävinnyt, mutta jotkin rakennukset istuvat yhä kauniisti maisemaan.

Venäläiset rakensivat Porkkalan vuokra-aikana perinteisellä, laajalti viimeistään 1700-luvulta käytetyllä kenttäkiveyksellä päällystettyjä teitä varuskunta-alueelleen. Parhaiten ja pisimpinä on säilynyt varuskunnan päällikön mukaan nimetty ns. Kabanovin tie. Se alkaa vanhalta maantieltä Pikkalan sillan länsipäässä, jatkuu joen tuntumassa etelään ja ylittäen joen Pikkalan kartanon sillan kohdalla. Kartanon jälkeen tie kaartuu kaakkoon ja koilliseen päätyen Bätvikiin, jota venäläiset käyttivät lastaus- ja huoltokeskuksenaan. Tie on koko matkalta kivetty, joskin kiveys on paikoin jäänyt myöhemmin hiekoituksen alle. Pikkalan kartanon kaakkoispuolella on tien varressa varuskunnan urheilukenttään liittynyt L-palkeista koottu koristeellinen kunniaportti. Tie jatkuu pitkälle Kirkkonummen puolelle.

Nykytila: Vuonna 2009 voimaan tullessa Museoviraston laatimassa RKY-inventoinnissa Pikkalan kartano ja Kabanovin tykkitie ovat määritellyt valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi. Kartanoalueen rakennukset ovat hyvin ylläpidettyjä, ja asettuvat vanhan tykkitien varrelle toisistaan erilleen. Kartanon pihapiiriin kuuluvat päärakennuksen lisäksi muun muassa pakaritupa, pehtoorin asuinrakennus, kivanavetta sekä talli. Alueen uudisrakennukset istuvat hyvin muiden rakennusten joukkoon.

Valokuvia:

Kuvissa: 5 Ylhäällä ja keskellä Pikkalan kartanon rakennuksia, alhaalla Kabanovin tykkitie.

47. Karells

Aiempi inventointinumbero: -

Osoite: Sågarsudden 7

Rakennusvuosi: 1920-luku

Arvotus:

Kategoria	Pisteet	Arvot
Historiallinen	0	
Rakennushistoriallinen	1	Alkuperäisestä muuttunut, mutta silti 1920-luvun asuinrakentamista edustava kohde
Maisemallinen	0	
Yhteensä:	1	è Luokka 2

Aiempi inventointi: *Kohdetta ei aiemmin inventoitu.*

Nykytila: Pikkalan kartanon läheisyydessä sijaitseva Karells on todennäköisesti 1920-luvulla rakennettu pieni hirsirunkoinen, satulakattoinen asuinrakennus, joka on vastikään kunnostettu. Rakennuksen alkuperäiseen massaan ollan tehty jonkin verran muutoksia, mutta esimerkiksi alkuperäiset, kuusiruutuiset ikkunat ovat siinä edelleen. Rakennukseen on tullut taakse lisäosa, ja sen aukotusta on muutettu. Rakennus on vaaleankeltainen ja pystyverhottu, ja sen kate on tumma peltikatto.

Valokuvia:

Kuvissa: 42 Rakennuksen julkisivuja.

49. Solvik Gård

Aiempi inventointinumero: -

Osoite: Kaapelitie 129

Rakennusvuosi:

Arvotus:

Kategoria	Pisteet	Arvot
Historiallinen	1	Osa Siuntion kartanotilojen historiaa
Rakennushistoriallinen	1	Alkuperäispiirteensä osittain säilyttänyt harvinaislaatuinen rakennus
Maisemallinen	0	
Yhteensä:	2	è Luokka 2

Aiempi inventointi: *Kohdetta ei aiemmin inventoitu.*

Nykytila: Solvik Gård on Siuntion alueella harvemmin esiintyvä tiilivuorattu, satulakattoinen asuinrakennus. Rakennuksen harvinaisempaa ulkomuotoa selittää sen aiempi toiminta nyt jo puretun kartanorakennuksen navettana. Rakennuksen julkisivussa joitain aukotuksia on muurattu umpeen, mutta niiden sijainnit ovat edelleen näkyvissä julkisivussa. Rakennuksen ikkunat ovat pääasiassa kuusuruutuisia, ja siinä on myös muutama pyöröikkuna. Rakennusta on uudistettu voimakkaasti sen alkuperäisestä ulkoasusta 2010-luvulla.

Valokuvia:

Kuvissa: 44 Rakennuksen julkisivuja.

50. Villa Solkulla

Aiempi inventointinumero: 119

Osoite: Solvikintie 3

Rakennusvuosi: 1900-luvun vaihteessa

Arvotus:

Kategoria	Pisteet	Arvot
Historiallinen	0	
Rakennushistoriallinen	2	Paikallista jugend-tyyliä edustava asuinrakennus
Maisemallinen	2	Maisemallinen elementti kantatien varrella
Yhteensä:	4	è Luokka 2

Aiempi inventointi: *Villa Solkulla on komea noin vuosisadan vaihteessa rakennettu jugend-vaikutteinen asuintalo. Siinä on satulakatto, vaihtelevan suuntainen vuoraus, jugendikkunat ja poikkipäädyssä ns. nouseva aurinko -koristeaihe. Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla kantatien varrella, alueella, jossa Siuntion avoin maisema muuttuu Kirkkonummen-luonteisesti suljetummaksi tiheine kasvustoineen ja enemmän taajamaluonteiseksi.*

Nykytila: Villa Solkulla on pysynyt pitkälti muuttumattomana aiemmasta inventoinnista, ja rakennusta on ylläpidetty hyvin. Rakennus on maalattu keltaiseksi ja siinä on konesaumattu peltikate.

Valokuvia:

Kuvissa: 45 Rakennuksen pääjulkisivu.

114. Sandbacka

Aiempi inventointinumero: 118

Osoite: Kabanovinkuja 15

Rakennusvuosi: 1800-luvulta

Aiempi inventointi: *Sandbacka on torppa todennäköisesti jo 1800-luvulta, ja se on 1920-luvulla korotettu mansardikattoiseksi. Siinä on luonnonkiviperusta, peiterimavuoraus ja kuusi- tai yhdeksänruutuiset ikkunat. Rakennus on siinä mielessä erikoinen, että siinä on vanha torpparakennus pohjana, sillä yleensä 1920-luvulla itsenäistyneet pientilat Siuntiossa rakensivat aivan uuden asuinrakennuksen.*

Nykytila: Kohdetta ei ole enää olemassa.